

Radboud Universiteit

Woorden op een weegschaal

Een exploratieve studie naar taalkundige extremiteit in politieke boodschappen

Words on a scale

An exploratory study on linguistic extremity in political messages

Casper de Brouwer

s1045770

02-07-2021

Radboud Universiteit

Faculteit der Letteren

Masterscriptie Communicatie- en Informatiewetenschappen

Eerste beoordelaar: prof. dr. J.M.A. Hornikx

Tweede lezer: dr. P.J.F de Swart

Samenvatting

Uit onderzoek blijkt dat polarisatie afgelopen jaren is toegenomen. Extremititeit in politieke boodschappen wordt in de literatuur veelal als een van de voornaamste veroorzakers genoemd. Echter, er is weinig bekend over wat boodschappen op een taalkundig niveau extreem maakt. Om te onderzoeken welke talige kenmerken een boodschap extreem maken is dit onderzoek opgezet. Als eerste is de huidige literatuur geraadpleegd. Uit dit literatuuronderzoek kwamen meerdere eventuele extreme talige kenmerken naar voren. Deze kenmerken zijn aan de hand van een corpus van politieke boodschappen getoetst door de onderzoeker en 16 respondenten. Daarnaast is er onderzocht of respondenten met een politieke kleur boodschappen van de tegenovergestelde kleur extremer beoordeelden dan boodschappen van hun eigen politieke kleur. Hier werd geen bewijs voor gevonden. Uit het onderzoek komt een patroon naar voren van talige kenmerken die hoogstwaarschijnlijk bijdragen aan de extremititeit van boodschappen.

Kernwoorden:

Linguistic extremity, extreme language, (affective) polarisation, political messages

1. Inleiding

Door de toenemende aantal van politieke uitingen op sociale media is er heden ten dage sprake van meer polarisatie in Westerse samenlevingen (Strandberg, Himmelroos & Grönlund, 2019; Barnidge, Ardèvol-Abreu & Gil de Zúñiga, 2018). Polarisation is het proces waarbij tegenstellingen tussen verschillende groepen gelijkgestemden alsmaar groter worden (Harteveld, Kokkonen, Linde & Dahlberg, 2021). Het gevolg van de toenemende mate van polarisatie is dat de vijandigheid tussen groepen met verschillende politieke standpunten verontrustende niveaus heeft bereikt (Iyengar & Westwood, 2015; Allcott & Gentzkow, 2017). Dit proces, waarbij gelijkgestemden negatiever denken en vijandiger zijn tegen groepen met andere meningen, heet ook wel affectieve polarisatie (Harteveld et al., 2021).

Volgens Cardenal et al. (2019) bestaat het gevaar dat burgers verder polariseren, doordat ze vooral hun eigen mening terugzien op online media, waardoor ze ongevoelig worden voor andere meningen. Onderzoek naar het effect van online media gebruik op oordeelsvorming kan deze zorg nog niet aantonen (bv. Cardenal et al., 2019). Dit lijkt voor een groot deel te liggen aan de manier waarop deze relatie wordt onderzocht. Veelal wordt de relatie tussen progressieve en conservatieve mediakanalen aan de ene kant en polarisatie aan

de andere kant onderzocht (bv. Picard, 2009; Bruno, 2011). Daarentegen wordt er weinig tot geen aandacht besteed aan de mate van extremiteit van boodschappen. Dit is opvallend, omdat polarisatie aangewakkerd wordt door herhaalde blootstelling aan extreme boodschappen (Barisione & Michailidou, 2017).

Er lijken verschillende invalshoeken te bestaan in onderzoek naar wat extreme boodschappen daadwerkelijk extreem maakt. In het gros van de onderzoeken zijn boodschappen extreem, omdat het standpunt afwijkt van de neutrale opinie (Müller et al., 2017). Een boodschap met als inhoud “alle vluchtelingen moeten door Nederland worden opgevangen” is volgens deze wijze van definiëring dus extreem. Naast de inhoud wordt er ook onderzoek naar extreme boodschappen gedaan aan de hand van taalkundige markerings. Een boodschap waarin veel agressieve/gewelddadige metaforen voorkomen is volgens Kalmoe, Gubler en Wood (2018) extreem. ‘Een tsunami aan vluchtelingen’, zoals Geert Wilders de vluchtelingenstroom noemde, is volgens onderzoekers ook extreem.

Door de verschillende invalshoeken over de definiëring van de extremiteit van boodschappen is het niet helder wat extreme politieke boodschappen inhouden. Het is bewezen dat extremiteit voor polarisatie zorgt, maar wat boodschappen extreem maakt is onduidelijk. Daarnaast is er in de huidige literatuur geen overzicht te vinden van de mogelijke kenmerken die bijdragen aan de gepercipieerde extremiteit van boodschappen. In dit exploratieve onderzoek ligt de focus dan ook op het in kaart brengen en toetsen van elementen die boodschappen extreem maken. Dit onderzoek vindt plaats in de context van politieke boodschappen, omdat het overgrote deel van polarisatie voortvloeit uit meningsverschillen over politieke onderwerpen (Wojcieszak & Werner, 2020). In het huidige onderzoek wordt in paragraaf 2 allereerst gekeken naar het effect van extreme berichten op polarisatie en met name affectieve polarisatie. Het verschil tussen de twee soorten polarisatie is relevant om toe te lichten, omdat affectieve polarisatie een grote rol begint te spelen in Westerse samenlevingen. Vervolgens staat de vraag centraal hoe extreme boodschappen worden gedefinieerd. Als eerste wordt in paragraaf 3 de literatuur over inhoudelijke extremiteit en de rol van deze extremiteit op polarisatie besproken. Afsluitend wordt in paragraaf 4 de literatuur over taalkundige extremiteit uiteengezet.

2. Affectieve polarisatie door extreme berichten

Volgens Warner, Kranstuber en Kearney (2020) hebben boodschappen een wezenlijk effect op het veroorzaken en wegnemen van affectieve politieke polarisatie. De onderzoekers constateren dat individuen door middel van het lezen, kijken of horen van extreme, politieke

boodschappen radicaal van mening kunnen veranderen over politieke onderwerpen. Daarnaast zorgt deze verandering van mening er ook voor dat individuen minachting krijgen voor individuen wiens mening haaks tegenover de eigen opvattingen staan (Warner et al., 2020).

In de literatuur wordt bovenstaand fenomeen ook wel affectieve polarisatie genoemd. Naast traditionele polarisatie is het begrip affectieve polarisatie recent geïntroduceerd in de wetenschap. Traditionele polarisatie is een proces waarbij tegenstellingen tussen groepen gelijkgestemden groter worden. Affectieve polarisatie ligt in het verlengde van dit proces en kan omschreven worden als proces waarbij groepen gelijkgestemden steeds negatiever over groepen met andere opvattingen denken (Harteveld et al., 2021). Affectieve polarisatie brengt nieuwe problemen voor samenlevingen met zich mee. Naast het feit dat groepen mensen het niet met elkaar eens zijn over politieke onderwerpen, zorgt de toenemende mate van affectieve polarisatie ervoor dat groepen elkaar niet snappen of zelfs haten (Strandberg et al., 2019). De bestorming van het Capitool, de aanslag in Charlottesville en vechtpartijen tussen pro -en anti Zwarte Piet aanhangers zijn voorbeelden van de extreme gedragsuitingen die gerelateerd worden aan affectieve polarisatie. Volgens Wojcieszak en Garrett (2018) hebben bestuurders en beleidsbepalers weinig grip op het voorkomen van affectieve polarisatie. Het is namelijk onduidelijk of individuen met extreme meningen extremiteit in boodschappen anders percipiëren dan individuen met neutrale meningen.

In de literatuur over oorzaken van affectieve polarisatie wordt vrijwel altijd gesproken over extreme berichten (Barnidge et al., 2018; Strandberg et al., 2019; Warner et al., 2020; Wojcieszak & Garrett, 2018; Wojcieszak & Werner, 2020). Echter, onderzoekers die oorzaken en oplossingen van affectieve en traditionele polarisatie onderzoeken gaan niet in op wat een extreme boodschap extreem maakt. Om deze reden is in dit huidige onderzoek gebruikt gemaakt van literatuuronderzoek om te achterhalen wat extreme politieke boodschappen extreem maakt. Het huidige onderzoek heeft een communicatiewetenschappelijke inslag en om deze reden is de volgende databank gebruikt: *Communication Abstracts*. Deze databank bevat artikelen uit honderden tijdschriften gerelateerd aan communicatie en massamedia. In de zoektocht naar wat extreme berichten extreem maakt zijn de volgende steekwoorden gebruikt: Polarization, Affective polarization, Extreme messages, Message extremity. Gemiddeld werden er 350 resultaten per steekwoord gevonden. Om de haalbaarheid van het onderzoek te waarborgen zijn de eerste 50 resultaten van elk steekwoord bekeken en beoordeeld. Bronnen die het begrip extreme berichten definieerden en/of onderzochten zijn meegenomen in het huidige onderzoek. In de onderstaande paragrafen 3 en 4 wordt onderzocht hoe extreme boodschappen worden

gedefinieerd. Door de tweedeling in de literatuur komt de inhoudelijke extremititeit in paragraaf 3 aan bod en de taalkundige extremititeit in paragraaf 4.

3. Inhoudelijke extremititeit

In het gros van de artikelen over de oorzaken van polarisatie en affectieve polarisatie worden extreme berichten als oorzaak benoemd. Inhoudelijke extremititeit is de frequentste variabele in onderzoeken naar de rol van extreme berichten op verschillende soorten polarisatie. Uit het literatuuronderzoek uit de databank *Communication Abstracts* blijkt dat er twee soorten inhoudelijke extremititeit worden gedefinieerd. Ten eerste wordt het begrip ‘politieke extremititeit’ het veelvuldigst gebruikt in de literatuur, met name in onderzoeken waar het effect van boodschappen in de media op de opinie van individuen wordt onderzocht (Müller et al., 2017; Wagner & Gruszczynski, 2018; Westerwick, Johnson en Knobloch-Westerwick, 2017). Echter, onderzoekers meten politieke extremititeit op dezelfde manier, namelijk in welke mate een mening afwijkt van de gemiddelde opinie, maar gebruiken verschillende termen. In het artikel van Müller et al. (2017) wordt politieke extremititeit op basis van een politiek standpunt in combinatie met een 5-punts Likert-schaal gemeten. Dezelfde onderzoeksopzet wordt ook gebruikt in het artikel van Wagner en Gruszczynski (2018), maar deze onderzoekers kiezen ervoor om het ‘ideologische extremititeit’ te noemen. In een onderzoek naar de rol van extreme berichten op Facebook gebruiken Ferucci, Hopp en Vargo (2020) ook de variabele ideologische extremititeit. Het enige verschil tussen de onderzoeken van Ferucci et al. (2020) en Wagner en Gruszczynski (2018) en is de grootte van de Likert-schaal. Een derde en laatste variatie van politieke extremititeit wordt gebruikt in een onderzoek naar online politieke boodschappen (Westerwick et al., 2017). In dit onderzoek wordt dezelfde 7-punts Likert-schaal gebruikt als in het onderzoek van Ferucci et al. (2020), maar heet het ‘attitude extremititeit’ in plaats van politieke of ideologische extremititeit.

Ten tweede wordt de term ‘hate speech’ gebruikt als definiëring van een extreme boodschap (Post, 2009; Rowbottom, 2009). Volgens Post (2009) wordt er met de term hate speech bedoeld op de extreme afkeer en afschuw van groepen mensen. Het gaat hier dus om een bericht vol van haat op demografische kenmerken van groepen. Bijvoorbeeld de Ku-Klux-Klan die groepen haten vanwege hun huidskleur en uiterlijke kenmerken. Volgens Rowbottom (2009) is hate speech onlosmakelijk verbonden met extreme speech. Dit houdt in dat het ontkennen van de Holocaust of het maken of versturen van kinderporno volgens Rowbottom (2009) ook onder hate speech valt. Boodschappen die aanzetten tot openbare wanorde en woede vallen volgens Rowbottom (2009) dus onder hate speech.

Uit de bovenstaande paragraaf blijkt dat er twee soorten inhoudelijke extremiteit worden gebruikt in de literatuur. Enerzijds wordt politieke, ideologische en attitude-extremiteit gebruikt om te duiden in hoeverre de boodschap van een bericht afwijkt van de gemiddelde opinie. Anderzijds wordt de term ‘hate speech’ gebruikt om extreme boodschappen te classificeren. Hieronder vallen racisme, discriminatie en andere vormen van haatspraak jegens demografische kenmerken van groepen mensen, maar ook taal die aanzet tot openbare wanorde en woede. Boodschappen zijn volgens de literatuur dus per definitie extreem als ze de zojuist genoemde inhoudelijke kenmerken bevatten.

Het valt op dat een groot deel van de onderzoeken naar de rol van extreme berichten op soorten polarisatie alleen kijkt naar de inhoud van de boodschap. Echter, extremiteit in boodschappen lijkt op het eerste oog niet de enige bepalende factor in de polarisatie van samenlevingen. Berichtgeving over bijvoorbeeld een natuurramp is per definitie extreem, maar individuen raken hoogstwaarschijnlijk niet gepolariseerd over het aantal doden door een gevallen boom, terwijl de dood en de oncontroleerbare kracht van de natuur extreem zijn (Wilkins & Clifford, 2009). Daarnaast is er weinig onderzoek gedaan naar de wijze waarop politieke boodschappen worden gecommuniceerd. Om deze reden is er in het huidige onderzoek, onderzoek gedaan naar literatuur die ingaat op taalkundige extremiteit in boodschappen.

4. Taalkundige extremiteit

Taalkundige extremiteit is volgens Bowers (1963) een onderdeel van het begrip taalintensiteit. Extreme taal kenmerkt zich volgens Bowers (1963) door taalmarkeringen die invloed hebben op de mate waarin boodschappen van neutrale posities verschillen. Hamilton en Stewart (1993) verbreedden de definitie van Bowers (1963) door toe te voegen dat het niet alleen om inhoudelijke extremiteit gaat. Volgens de onderzoekers bestaat taalkundige extremiteit uit stilistische markeringen die de waargenomen extremiteit van boodschappen vergroten (Hamilton & Stewart, 1993). Sinds het artikel van Hamilton en Stewart (1993) is gepubliceerd, zijn er slechts een aantal onderzoeken gedaan die deze stilistische markeringen van taalkundige extremiteit probeerden te definiëren. Deze onderzoeken zijn veelal gevonden door in *Communication Abstracts* met één van de kernwoorden te zoeken naar hedendaagse artikelen die Bowers (1963) en Hamilton en Stewart (1993) citeerden.

Als eerste komt het onderzoek van Kalmoe et al. (2018) naar voren. Dit onderzoek is uiterst relevant, omdat de auteurs taalkundige extreme markeringen in combinatie met polarisatie in kaart brachten. In dit onderzoek staan gewelddadige metaforen centraal. Dit zijn

metaforen, veelal gebruikt door politici, die geweldloze politiek proberen te versterken door middel van gewelddadige termen (“ik zal knokken voor...”), het portretteren van groepen of leiders als strijders (“Er is een leger aan stemmers gerekruteerd”), politiek uitbeelden als wapens (“geldbom of aanvalsadvertentie) of parlamentsgebouwen beschrijven als locaties van geweld (“de Tweede Kamer is een slagveld”). Deze gewelddadige metaforen worden ook wel agressieve cues genoemd. Agressieve cues zijn volgens Kalmoe et al. (2018) gevaarlijk voor samenlevingen, omdat deze cues door middel van het psychologische proces priming ervoor zorgen dat mensen zich agressiever gedragen en denken. In dit proces activeren agressieve cues cognitieve en affectieve associaties. Deze associaties verspreiden zich in het geheugen, waardoor agressieve cues toegankelijker, maar zeker ook invloedrijker zijn in toekomstige acties en oordelen. Agressieve cues, ofwel agressieve metaforen, leiden volgens de auteurs tot polarisatie (Kalmoe et al., 2018).

Naast agressief metafoorgebruik zijn er subtielere vormen van taalkundige extremiteit, namelijk krachttermen. Onderzoekers zijn echter verdeeld over de juiste benaming voor deze vorm van taalkundige extremiteit. Enerzijds wordt in literatuur taalkundige intensiteit gebruikt voor onderzoek naar krachttermen en anderzijds wordt taalkundige extremiteit gebruikt. Het is dan ook de vraag wanneer taal als intensief of extreem wordt ervaren. Waar ligt de scheidslijn tussen de twee begrippen en beoordelen individuen beide begrippen wellicht anders? Op deze vragen is in de huidige literatuur geen eenduidig antwoord te vinden. Daarnaast heeft het huidige onderzoek een communicatieve aard en geen taalkundige. Om deze reden, en om verwarring te voorkomen, worden krachttermen in het huidige onderzoek als extreem taalgebruik gezien.

In een onderzoek van Craig en Blankenship (2011) wordt het effect van krachttermen op beïnvloedingskracht onderzocht. Onder krachttermen vallen woorden zoals: extreem ongelofelijk, enorm, erg, veel, ontzettend, etc. Volgens de auteurs hebben deze woorden de kracht om boodschappen overtuigender te maken voor lezers. In de studie werden verschillende argumenten voorgelegd over zaken waar de lezers weinig tot geen kennis over hadden. In vrijwel alle gevallen bleken argumenten waar krachttermen in werden gebruikt, overtuigender dan argumenten waarin geen krachttermen werden gebruikt. Een soortgelijk resultaat werd gevonden in een onderzoek van Andersen en Blackburn (2004) over het effect van krachttermen op responspercentage. In dit experimentele onderzoek werden e-mails met krachttermen en zonder krachttermen verstuurd. Een aantal voorbeelden uit de e-mails geven het verschil tussen krachttermen en normale tekst goed weer: “Please submit your crucial” vs. “You can submit” en “These essential questions” vs. “Questions are”. Volgens de

onderzoekers beïnvloedde de krachttaal in het experiment van Andersen en Blackburn (2004) de ontvangers. Uit de resultaten bleek namelijk dat ontvangers van de e-mails met krachttaal significant meer respons gaven dan ontvangers van mails zonder krachttaal. Uit een ander onderzoek naar het effect van extreem taalgebruik op de emotionele perceptie van ontvangers kwam naar voren dat ontvangers boodschappen met krachttermen intenser en opwindender vinden dan boodschappen zonder krachttermen (Burgers & De Graaf, 2013). Daarnaast kwam naar voren dat individuen boodschappen met krachttermen inhoudelijk positiever vonden dan boodschappen zonder krachttermen. De auteurs noemen dit de kracht van sensationalisme. Individuen zijn vatbaar voor spannende en uitdagende verhaalstructuren. Taalkundige extremiteit werkt volgens de auteurs mee aan sensationalisme, waardoor individuen boodschappen met extreme kenmerken interessanter en geloofwaardiger vinden. Volgens de auteurs onderscheidt Renkema (1997) in zijn studie een aantal taalkundige intensiverende krachttermen die bijdragen aan sensationalisme (Burgers & de Graaf, 2013). In theorie zouden deze intensiveerders gebruikt kunnen worden om taalkundige extremiteit te duiden. Renkema (1997) categoriseert krachttermen in semantische en lexicale versterkers. Semantische versterkers zijn krachttermen die te vervangen zijn door mindere extreme woorden. Een voorbeeld hiervan is ‘gigantisch’ ten opzichte van ‘groot’. Krachttermen die uit teksten te verwijderen zijn, noemt Renkema (1997) lexicale versterkers. Door het verwijderen van deze woorden neemt de extremiteit/intensiteit van boodschappen af. Een voorbeeld hiervan is het woord ‘enorm’ in de uitdrukking ‘enorm slecht’. Pander Maat (2014) breidt de categorisering van Renkema (1997) uit. De onderzoeker stelt dat versterkers die boodschappen extreem maken, worden gevonden in een veelvoud aan grammaticale categorieën. Pander Maat (2014) omschrijft vier categorieën, namelijk: bijvoeglijk naamwoorden (bijv. desastreus als intensiveerder van ellendig), kwantoren (bijv. miljarden), bijwoorden (bijv. nogal in de zin: “Ik ben nogal moe”) en connectieven (bijv. daarnaast, verder).

Uit de bovenstaande paragraaf blijkt taalkundige extremiteit invloed heeft op ontvangers. Gewelddadige metaforen en agressieve cues zorgen voor toenemende mate van vijandigheid en dus polarisatie (Kalmoe et al., 2018). Daarnaast blijkt dat krachttermen ingezet kunnen worden voor hogere mate van beïnvloeding van individuen. Individuen raken meer overtuigd van boodschappen met krachttermen dan boodschappen zonder krachttermen (Craig & Blankenship, 2011). Bovendien zorgen krachttermen voor een hogere mate van respons in e-mails (Andersen & Blackburn 2004). Ten slotte zorgt het gebruik van taalkundige extremiteit in de vorm van krachttermen voor meer positieve emotie rondom een

boodschap en zijn individuen het eerder eens met de inhoud van boodschappen als er krachttermen worden gebruikt (Burgers & de Graaf, 2013).

In de bovenstaande onderzoeken wordt taalkundige extremiteit onderzocht door het effect van grammaticale constructies en metaforiek op beïnvloeding te meten. Echter, in deze onderzoeken wordt niet gekeken naar de positie van de boodschapper. Swol et al. (2016) nemen de rol van de boodschapper op de mate van polarisatie en beïnvloeding wel mee in hun onderzoek. Volgens de onderzoekers gebruiken individuen met een extremere mening over een standpunt extremer taalgebruik dan groepsgenoten met een genuanceerdere of neutralere mening. Uit onderzoek van Tetlock (2005) blijkt namelijk dat personen met extremere meningen minder ‘cognitieve mechanisme woorden’ gebruiken. Dit zijn woorden die aangeven dat personen zelfkritisch nadenken, logisch redeneren en reflecteren tijdens het spreken. Daarnaast verwachtten de onderzoekers dat individuen met extremere meningen minder lange zinnen zouden gebruiken. Uit de resultaten van het onderzoek van Van Swol et al. (2016) werd niet gevonden dat deze individuen minder cognitieve mechanisme woorden gebruikten. Echter, volgens Van Swol et al. (2016) werd dit resultaat niet gevonden, omdat alle respondenten hoogopgeleide studenten waren. De tweede verwachting werd wel gevonden, namelijk: personen met extremere meningen gebruikten minder lange zinnen. Daarnaast werd er een ander opmerkelijk resultaat gevonden. Personen met extremere meningen gebruikten significant vaker ‘jij’ als voornaamwoord. Dit doen deze individuen om hun superioriteit te bewijzen en te ‘finger-pointen’ (Swol et al., 2016). Verder onderzoek moet volgens Swol et al. (2016) uitwijzen of personen met extremere meningen daadwerkelijk minder cognitieve mechanisme woorden gebruiken. Desalniettemin is het resultaat van Tetlock (2005) interessant en daarom is het verstandig om in dit huidige onderzoek een afwezigheid van cognitieve mechanisme woorden als eventuele markering van taalkundige extremiteit te zien.

Onderzoek naar de stilistische markeringen van extreme boodschappen staat nog in de kinderschoenen. Het kwaad dat extreme boodschappen voor samenlevingen kan betekenen is daarentegen wel bekend. Om deze reden is het uiterst belangrijk om duidelijkheid te creëren in wat extreme boodschappen nou precies zijn. Daarnaast is het cruciaal om onderzoek naar extreme boodschappen af te bakenen naar de rol van politieke boodschappen. Het overgrote deel van affectieve en traditionele polarisatie komt immers voort uit meningsverschillen over politieke onderwerpen (Wojcieszak & Werner, 2020). Door de onwetendheid en het gebrek aan literatuur over welke taalkundige elementen ervoor zorgen dat een boodschap extreem is,

heeft het huidige onderzoek geen hypothesen. Dit exploratieve onderzoek heeft om deze reden als eerste onderzoeksvraag:

“Welke talige kenmerken bepalen de mate van gepercipieerde extremiteit van politieke boodschappen?”

Daarnaast is het relevant om de zorg van Wojcieszak en Garrett (2018) serieus te nemen. Het is namelijk onduidelijk of mensen met neutrale meningen extremiteit in politieke boodschappen anders percipiëren dan mensen met extreme meningen. Dit is uiterst relevant om te onderzoeken, omdat extreme gedragsuitingen die gerelateerd worden aan affectieve polarisatie veroorzaakt worden door individuen met extreme meningen (Wojcieszak en Garrett, 2018; Wojcieszak & Warner, 2020). Extremiteit van attitude kan dus een mediërend effect hebben op de perceptie van extremiteit in boodschappen. Om deze reden is de tweede ondersteunende onderzoeksvraag opgesteld:

“Percipiëren individuen met extreme meningen extremiteit in politieke boodschappen anders dan individuen met neutrale meningen?”

5. Methode

Om beide onderzoeksvragen te beantwoorden, bestaat het huidige onderzoek uit twee delen. Ten eerste is onderzoeksvraag 1 (*Welke talige kenmerken bepalen de mate van gepercipieerde extremiteit van politieke boodschappen?*) door middel van een corpus-analyse en interviews met een kleine groep respondenten onderzocht. De talige extreme kenmerken die in het theoretisch kader uit het literatuuronderzoek naar voren kwamen, zijn in de corpus-analyse bestudeerd. Daarnaast hebben, naast de onderzoeker, ook de respondenten talige extremiteit in de fragmenten uit het corpus-onderzoek beoordeeld. Ten slotte is onderzoeksvraag 2 (*Percipiëren individuen met extreme meningen extremiteit in politieke boodschappen anders dan individuen met neutrale meningen?*) door middel van een survey in combinatie met de resultaten uit de interviews onderzocht.

a. Materiaal

In dit onderzoek is een corpus van verschillende boodschappen aangelegd. Doordat de focus van het huidige onderzoek op politieke extreme boodschappen ligt, is er één politiek

onderwerp gekozen, namelijk: immigratie van niet-Westerse allochtonen in Nederland. Dit onderwerp is gekozen, omdat er in Nederland verdeeldheid heerst over de immigratie van niet-Westerse allochtonen (CBS, 2018; Vissers, 2019). Daarnaast zijn politiek ‘links’ en ‘rechts’ het fundamenteel oneens over de aanpak van het onderwerp (NPOkennis, 2021). De geselecteerde boodschappen zijn afkomstig van vier Nederlandse politieke partijen, namelijk: GroenLinks, Denk, Forum voor Democratie (FVD) en de Partij voor de Vrijheid (PVV). GroenLinks en Denk zijn gekozen, omdat ze een uitgesproken progressieve mening hebben over immigratie. FVD en de PVV zijn gekozen, omdat ze een uitgesproken conservatieve mening hebben over immigratie (NPOkennis, 2021). Daarnaast zijn deze partijen gekozen, omdat ze vanwege hun standpunten het verst afwijken van de meest courante mening. Hun boodschappen over immigratie zijn om deze reden volgens Müller et al. (2017) per definitie politiek extreem. GroenLinks en Denk aan de extreemlinkse kant en de PVV en FVD aan de extreemrechtse kant. De keuze is gemaakt om twee partijen van beide politieke kanten te kiezen. Dit is noodzakelijk, omdat de resultaten anders mogelijk toe te schrijven zijn aan het imago of de standpunten van één partij.

De gebruikte boodschappen zijn van YouTube gehaald. Dit zijn allemaal audiovisuele boodschappen in videoformat. Allereerst is het steekproefkader van het aantal filmpjes over immigratie per partij bepaald. Daarnaast is bepaald welke boodschappen geschikt zijn aan de hand van een aantal selectiecriteria. Ten eerste zijn boodschappen uit deze steekproef geselecteerd op basis van aantal views. Het aantal views kan namelijk interessant zijn als het om de extremiteit van boodschappen gaat, omdat taalkundige extremiteit voor sensationisme zorgt (Burgers & De Graaf, 2013). Het aantal views of clicks kan volgens Burgers en De Graaf (2013) dus betekenen dat een boodschap sensationele aspecten en dus extreme markeringen bevat. In de tweede plaats is er gekeken naar de lengte van de video's. Doordat de video's ook aan respondenten getoond moesten worden, is het onverstandig om meerdere lange video's te selecteren. Ten slotte kwam het vaak voor dat er in video's meerdere onderwerpen aan bod kwamen. Een video over immigratie ging bijvoorbeeld ook vaak over ontwikkelingssteun. Deze video's werden niet meegenomen, tenzij er niet genoeg ander materiaal te vinden was. Uiteindelijk zijn er voor 3 partijen (FVD = 7, Denk = 4 en PVV = 12) voldoende video's gevonden die voldeden aan de bovenstaande selectiecriteria. Uit deze video's zijn 4 willekeurige video's gekozen. Alleen bij GroenLinks bleek er onvoldoende beeldmateriaal aanwezig te zijn. Om deze reden is er in één video geknipt om zo het onderwerp bij immigratie te houden.

De geselecteerde boodschappen zijn zoals eerder genoemd per definitie inhoudelijk (politiek) extreem (Müller et al., 2017). Om deze reden is er niet gekozen om de boodschappen door respondenten door middel van een pre-test vooraf te laten beoordelen. Het is namelijk mogelijk dat individuen geheel andere markeringen aan de extremititeit van boodschappen toekennen dan die de literatuur schetst. Dit is pas in een later stadium van deze studie relevant.

b. Procedure coderen

Allereerst zijn de gekozen boodschappen aan de hand van de markeringen voor extremititeit beoordeeld. Tijdens deze beoordeling van het corpus is gekeken of de markeringen voor extremititeit uit de literatuur terugkomen in de boodschappen. Het doel van deze studie is niet om, bijvoorbeeld, de frequentie van het aantal agressieve cues in één boodschap te tellen en te rapporteren. Er is louter gekeken of de markeringen voor extremititeit daadwerkelijk terugkomen en/of dit in de, in de literatuur beschreven, vorm of in andere vormen gebeurt. Daarnaast had onderzoeker ruimte om eventuele andere opvallende en veelvoorkomende gepercipieerde extreme markeringen, die niet in de literatuur worden benoemd, te bestuderen en mee te nemen in de resultaten. De gekozen boodschappen voor het corpus zijn aan de hand van de extreme kenmerken uit het theoretisch kader getoetst:

- Hate speech (Post, 2009; Rowbottom, 2009);
- Gewelddadige metaforen (Kalmoe et al., 2018);
- Agressieve cues (Kalmoe et al., 2018);
- Krachttermen (Andersen & Blackburn, 2004; Craig & Blankenship, 2011; Renkema 1997);
- Hele lange zinnen (Swol et al., 2016);
- Gebrek aan cognitieve mechanisme woorden (Tetlock, 2005).

Er is tijdens het coderen nagegaan of deze kenmerken al dan niet voorkwamen in de fragmenten. Als er een kenmerk voorkwam, werd de tijd en de zin die het kenmerk bevatte genoteerd.

Eventuele andere opvallende markeringen die volgens de onderzoeker ook onder extreme markeringen vallen, zijn ook meegenomen in de resultaten. Hierbij kan er gedacht worden aan compleet nieuwe markeringen, maar ook markeringen die op de bovenstaande extreme markeringen lijken. Het doel van het onderzoek is om te onderzoeken welke markeringen boodschappen extreem maken. Er zijn geen conclusies getrokken over de

hoeveelheid aan bepaalde markeringen. De onderzoeker is in het huidige onderzoek ondersteund door een mede-masterstudent. Tijdens het coderen van het corpus, heeft deze medestudent, na het lezen van het onderzoeksvoorstel en een introductie van de onderzoeker, één fragment van elke partij gecodeerd. De coderingen van de 1e codeur zijn met de coderingen van de 2e codeur vergeleken. Een voorbeeld van deze coderingen is te zien in de bijlagen. 76% van de coderingen die de onderzoeker heeft gemaakt komen overeen met de coderingen van de 2e codeur.

c. Procedure beoordelen

Naast het corpusonderzoek is aan 16 respondenten gevraagd om hun mening te geven over extreme kenmerken van het materiaal uit het corpus. De video's zijn door middel van de enquêtesoftware Qualtrics gepresenteerd. Deze tool biedt namelijk randomisatiemogelijkheden die ervoor hebben gezorgd dat de video's willekeurig en evenredig zijn verdeeld over de respondenten. Het afnameproces van de interviews ging als volgt: (1) de personen zijn op basis van hun vooraf vernomen politieke voorkeur geselecteerd door de onderzoeker. Deze keuze is gemaakt, omdat er anders grote verschillen in politieke oriëntatie voor het beantwoorden van onderzoeksvraag 2 zouden ontstaan. (2) Ten tweede kregen de respondenten ieder een nummer (bijv. 4033), waardoor ze volledig geanonimiseerd zijn in het onderzoek. De attitude ten opzichte van immigratie (zie de volgende alinea) is namelijk een gevoelig onderwerp en door het uitdelen van nummers konden de respondenten veilig en anoniem hun standpunten over immigratie geven. Daarnaast is de keuze gemaakt om lange nummers (bijv. 4033) te gebruiken in plaats van korte nummers (bijv. 3 of 11). Op deze manier krijgen individuen eerder het gevoel dat ze niet in het onderzoek te herleiden zijn. (3) In elk interview zijn 4 fragmenten getoond. Als eerste werd één fragment volledig getoond, waarna de onderzoeker en de respondent de video nogmaals bekeken en de video pauzeerde als de respondent iets extreems vernam. Dit proces werd voor de 3 andere fragmenten herhaald. Op deze manier kon worden nagegaan of de extreme markeringen die in de literatuur worden genoemd overeenkomen met de perceptie van extremiteit in boodschappen van personen (onderzoeksvraag 1). De onderzoeker probeerde de respondenten zo min mogelijk te sturen en stelde alleen vervolgvragen als de antwoorden onduidelijk waren. De antwoorden van elke respondent zijn gecodeerd en samengevoegd met de coderingen van het corpus van de onderzoeker. De interviews duurde gemiddeld 30:25 minuten ($SD = 5:42$). (4) Ten slotte is er bestudeerd of personen met extreme meningen over het onderwerp (Müller et al., 2017) extremiteit anders percipiëren dan personen met een gemiddelde mening

(onderzoeksvraag 2). Volgens Wojcieszak en Garrett (2018) is het namelijk niet duidelijk of mensen met verschillende mate van extreme meningen extremiteit anders percipiëren. Door middel van de schaal van Jacobs, Meeusen en d’Haenens (2016) is er gekeken of de respondenten een extreme mening of gemiddelde mening over immigratie hebben. Dit is gedaan aan de hand van een korte survey. In deze survey werd gevraagd om het nummer in te voeren dat ze na het interview met de onderzoeker hadden gekregen. Op deze manier zijn de antwoorden van de interviews te herleiden naar de antwoorden uit de survey.

Om onderzoeksvraag 2 te beantwoorden zijn de attitudes ten opzichte van immigratie gemeten aan de hand van vier indicatoren uit het onderzoek van Jacobs et al. (2016). De schaal is in onderzoek naar de mening van leken over immigratie veelvuldig gebruikt in Belgisch (Vlaams) onderzoek. De schaal bestaat uit de volgende 5-punt Likert-schalen: “België moet zijn grenzen sluiten voor asielzoekers”, ondervraagd met: “niet mee eens – mee eens”, “Het is goed voor de Belgische economie dat mensen uit verschillende landen hier komen wonen”, ondervraagd met: “niet mee eens – mee eens”, “In het algemeen is het culturele leven in België ondermijnd omdat mensen uit verschillende landen hier komen wonen”, ondervraagd met: “niet mee eens – mee eens”, “België is een betere plek geworden vanwege de aanwezigheid van mensen uit verschillende landen”, ondervraagd met: “niet mee eens – mee eens”. De enige aanpassing die in het huidige onderzoek ten opzichte van het Vlaamse onderzoek wordt toegepast is het veranderen van het land, namelijk: België wordt Nederland. Na het hercoderen van vraag 1 en bleek de betrouwbaarheid van de attitude ten opzichte van immigratie adequaat ($\alpha = .83$).

d. Participanten

Het panel met respondenten bestond uit 16 personen. Door de exploratieve aard van het onderzoek worden er geen harde conclusies uit de interviews getrokken. Om deze reden worden er niet meer dan 16 personen geïnterviewd en wordt er geen aandacht besteed aan de demografische kenmerken van de groep. Daarentegen wordt er wel onderscheid gemaakt tussen 8 personen met extreme meningen, (namelijk 4 links en 4 rechts) en 8 personen met neutralere meningen. De respondenten zijn op basis van hun vooraf vernomen politieke voorkeur geselecteerd. Om de vooraf ingenomen politieke voorkeur te meten is er gekeken naar de gemiddelden van de individuen. Op een 5-punts Likert-schaal (1 = extreemlinks, 5 = extreemrechts) scoorde de vier vooraf ingenomen linkse respondenten het laagst ($M = 1.62$, $SD = 0.25$). Daarnaast scoorden de vier vooraf ingenomen rechtse respondenten het hoogst (M

= 3.56, $SD = 0.66$). Bovendien scoorden de acht vooraf ingenomen neutrale respondenten de acht meest gemiddelde scores ($M = 2.37$, $SD = 0.19$).

Tabel 1: Descriptieve statistieken voor groepsindeling respondenten met een linkse, rechtse en neutrale politieke voorkeur.

Groep	n	Minimum	Maximum	M	SD
Links	4	1.25	1.75	1.62	0.25
Rechts	4	3.00	4.25	3.56	0.66
Neutraal	8	2.25	2.75	2.37	0.19

Doordat de groepen elkaar niet overlappen kan er worden gesproken van een linkse, midden en rechtse groep respondenten. De antwoorden van de respondenten in deze groepen worden in de resultaten dan ook met elkaar vergeleken om onderzoeksvraag 2 te beantwoorden.

6. Resultaten

In dit onderzoek is door middel van literatuurstudie en kwalitatief onderzoek onderzocht welke taalkundige extreme kenmerken in politieke boodschappen gebruikt worden. In het theoretisch kader kwam de literatuurstudie aan bod. In de resultaten hieronder worden de bevindingen uit de literatuurstudie vergeleken met de bevindingen uit de corpus-analyse.

a. Kenmerken uit literatuuronderzoek

Om onderzoeksvraag 1 (*Welke talige kenmerken bepalen de mate van gepercipieerde extremiteit van politieke boodschappen?*) te beantwoorden is een corpusanalyse uitgevoerd. Uit deze corpusanalyse blijkt dat alle extreme kenmerken die in de literatuur worden vermeld, voorkomen in het corpus. Het meest voorkomende kenmerk is de krachtterm. De krachtterm werd door alle partijen op verschillende manieren gebruikt. GroenLinks gebruikte de krachtterm bijvoorbeeld op een subtiele manier: “We zijn nog *driftig* in de weer met de Turkije-deal.” Terwijl de PVV krachttermen vaker gebruikte als kritische noot: “Premier Rutte laat onze grenzen *wagenwijd* openstaan”. Naast krachttermen werden gewelddadige metaforen ook in veel fragmenten gebruikt in het corpus. Vooral de rechtse partijen gebruikte meerdere gewelddadige metaforen in hun boodschappen. In boodschappen van de FVD en PVV werd in combinatie met gewelddadige metaforiek veel oorlogs- of strijdtermen gebruikt. “Dit is gewoon een *machtsgreep* door de EU om de *aanval* op de natiestaat te *vervolmaken*”, aldus de FVD. In het corpus wordt zelden hate speech toegepast. Bij de gevallen dat het

gebeurt, is het subtiel en verre van de ernst die Post (2009) en Rowbottom (2009) onderschrijven in hun onderzoek. Een voorbeeld van subtiele vormen van hate speech in dit corpus zijn boodschappen van de PVV: “Voor *gelukszoekers*”, en “*Jihad* is de kern van de Islam”. In het corpus worden verschillende soorten zinslengtes gebruikt. Fragmenten met relatief veel extreme markeringen bevatten lange en korte zinnen. Ditzelfde geldt voor cognitieve mechanisme woorden. Fragmenten waarin veel en weinig cognitieve mechanisme-woorden worden gebruikt hebben relatief veel andere extreme markeringen. Het is belangrijk om te vermelden dat het gebruik van lange of korte zinnen en cognitieve mechanisme-woorden veelal afhangt van het type boodschap. In voorgelezen of vooraf ingestudeerde boodschappen komen relatief weinig lange zinnen en cognitieve mechanisme-woorden voor. Echter, voorgelezen of vooraf ingestudeerde boodschappen bevatten niet meer extreme kenmerken dan andere fragmenten, zoals: debatten of dialogen.

Naast de kenmerken die in de literatuur worden benoemd, zijn er een aantal andere extreme kenmerken naar voren gekomen door het bestuderen van het corpus. Ten eerste worden opsommingen regelmatig in de boodschappen gebruikt. Dit zijn constructies waar de ernst van een zaak wordt benadrukt door het herhalen of toevoegen van onderwerpen. Alle partijen maakten gebruik van dit kenmerk. Denk gebruikt deze strategie regelmatig om een boodschap meer kleur en inhoud te geven: “Die (arbeidsmigranten) ’s ochtends voorop staan *om brood te bakken, te schilderen* of in de *kas te werken*. De PVV gebruikte opsommingen veelal voor een dramatisch effect: “Zich (autochtone Nederlanders) vreemde in hun eigen *straat*, zich vreemde in hun eigen *wijk* en eigen *stad* te voelen”. Ten tweede kwamen kwantoren regelmatig voor in het corpus. De PVV gebruikt deze vorm van een krachtterm regelmatig ter overdrijving om extra lading te geven aan een boodschap: “En toch worden er *miljarden* aan ze (vluchtelingen) uitgegeven”. GroenLinks gebruikt kwantoren om specifiekere aantallen weer te geven: “Libanon, dat *1 miljoen* vluchtelingen opvangt op *4 miljoen* inwoners”. Ten slotte wordt er weinig in de literatuur vermeld over ‘normale’, niet agressieve of gewelddadige metaforen. Echter, uit bestudering van het corpus blijkt dat de partijen regelmatig gebruik maken van normale metaforen om boodschappen aan te dikken of te versterken. Zo gebruikt de FVD de volgende zin om een punt te maken: “Dit vormt het *hart* van onze beweging”. Daarnaast gebruikt Denk veel ‘normale’ metaforen om de boodschappen te versterken, bijvoorbeeld: “Dit is de *wereld op zijn kop*”.

b. Kenmerken voorgedragen door respondenten

Alle extreme kenmerken uit de literatuur zijn ook door de respondenten als extreem ervaren. Dit betekent dat de respondenten uit zichzelf de kenmerken hebben benoemd. De kenmerken uit het literatuuronderzoek zijn niet aan de respondenten voorgelegd. Bovendien zijn de in het corpus-onderzoek gevonden kenmerken (opsomming, kwantoren en metaforen) ook door respondenten als extreem ervaren. De respondenten beoordeelden krachttermen veelal als extreem taalgebruik. Hier werden ook de meeste meldingen van gemaakt. De reden voor deze meldingen was de overdreven of heftige aard van het woord. Een voorbeeld is de reactie op deze zin van de FVD: “Waarden die volstrekt fundamenteel zijn voor onze samenleving worden ondermijnd (door de islam)”. Respondent 3011 vindt er het volgende van:

“Volstrekt fundamenteel is dubbelop, volstrekt is om deze reden dus niet nodig en storend. Daarnaast ondermijnd de islam onze cultuur niet. Het woord ondermijnd is totaal niet op zijn plek”.

Op het volgende stuk van GroenLinks wordt ook duidelijk waarom respondenten krachttermen als extreem ervaren: “Wij hebben gillende populistten en daarom willen we migratie stoppen”. Respondent 3016 vindt het woord gillende niet op zijn plek:

“Ze doet net alsof ze aan het gillen zijn”.

Naast krachttermen worden gewelddadige metaforen en agressieve cues door de respondenten veelal als extreem ervaren. “U misbruikt het sentiment”, aldus de PVV. Wordt door respondent 3012 als extreem ervaren:

“Misbruikt moet gebruikt zijn dat is netter. Nu heeft het een vervelende en onnodige lading”.

In de volgende boodschap van de FVD wordt oorlogsretoriek gebruikt: “De Nederlandse identiteit moeten we beschermen”. Respondent 3023 vindt dit extreem:

“Er is geen sprake van bescherming, want we worden niet aangevallen.”

Over het algemeen onderschrijft de literatuur de tendens die bij de respondenten heerst. Echter, de respondenten vielen meerdere keren over één nog niet eerdergenoemde extreme markering, namelijk: de overdrijving. De respondenten vonden boodschappen extreem, omdat er op verschillende manieren overdreven werd. De overgrote meerderheid van deze markeringen ging gepaard met verschillende vormen van krachttermen. Daarnaast was een ander groot deel extreem overdreven door lastig te begrijpen taalgebruik. Dit kwam vooral bij fragmenten van de FVD naar voren: “Een structurele demografische transformatie”. Meerdere respondenten vonden lastig taalgebruik overdreven en storend. Naast complex taalgebruik springt er één voorbeeld uit, namelijk het door Denk genoemde woord: Nankörlük. Dit is Turks voor ondankbaarheid. Respondent 3011 vindt het volgende over het gebruik van dit Turkse woord in het Nederlandse parlement:

“Dat hij een Turks woord gebruikt het komt arrogant en overdreven over.”

Respondent 3018 heeft een soortgelijke mening:

“Het ligt gevoelig. Het werkt niet positief als er Turks wordt gebruikt. Het is niet netjes.”

c. Perceptie extreme boodschappen

Ten slotte is onderzocht in hoeverre individuen met extreme meningen extremiteit in politieke boodschappen anders percipiëren dan individuen met neutrale meningen (onderzoeksvraag 2: *Percipiëren individuen met extreme meningen extremiteit in politieke boodschappen anders dan individuen met neutrale meningen?*). De respondenten met een linkse politieke voorkeur ervaren meer extreme kenmerken ($M = 17.00$, $SD = 6.67$) in dezelfde boodschappen dan de respondenten met een rechtse politieke voorkeur ($M = 8.00$, $SD = 3.32$). De gegevens per respondent en de totalen zijn te vinden in tabel 2.

Naast de totaliteit aan extreme markeringen is het raadzaam om te onderzoeken of linksgeoriënteerde respondenten linkse en rechtse boodschappen anders beoordelen dan rechtsgeoriënteerde respondenten. Dit is onderzocht aan de hand van een variantie-analyse. Uit een tweeweg variatie-analyse van Politieke voorkeur en Politieke boodschap op Frequentie extreme kenmerken bleek geen significant interactie-effect te bestaan ($F(1, 16) = 4.38$, $p = .08$, $n^2 = .42$). Dit betekent dat in het huidige onderzoek geen verband bestaat tussen

de politieke kleur van de respondenten en de frequentie waarin deze respondenten boodschappen van een andere politieke kleur anders beoordelen. Echter, de Eta squared (n^2) is opvallend groot. Dit zou kunnen betekenen dat er wel sprake kan zijn van een interactie-effect als de groep respondenten groter is. Alle descriptieve gegevens zijn te vinden in tabel 2.

Tabel 2: Descriptieve statistieken voor politieke voorkeur (links, rechts) en politieke boodschap (links, rechts) per frequentie extreme kenmerken.

Respondenten	<i>n</i>	Aantal extreme markeringen	Mean <i>SD</i>
Linkse politieke voorkeur	4	68	17.00 (6.67)
<i>fragment van linkse partij</i>		18	4.50 (4.72)
<i>fragment van rechtse partij</i>		50	12.50 (4.15)
Rechtse politieke voorkeur	4	32	8.00 (3.32)
<i>fragment van linkse partij</i>		12	3.00 (0.71)
<i>fragment van rechtse partij</i>		20	5.00 (2.74)
Politieke voorkeur in het midden	8	106	13.25 (5.45)
<i>fragment van linkse partij</i>		29	3.63 (2.60)
<i>fragment van rechtse partij</i>		77	9.63 (3.50)

7. Conclusie

Uit de literatuur komt naar voren dat polarisatie afgelopen jaren is toegenomen. Extremiteit in politieke boodschappen is volgens de literatuur een van de voornaamste veroorzakers van polarisatie. Er is daarentegen weinig bekend over welke taalkundige markeringen daadwerkelijk als extreem worden ervaren. Om deze reden zijn in dit onderzoek verschillende extreme taalkundige markeringen onderzocht. Uit de resultaten blijkt dat een groot aantal extreme markeringen die in het literatuuronderzoek zijn gevonden, als extreem kunnen worden ervaren, omdat ze voorkwamen in het corpus en de respondenten ze hebben benoemd zonder enige voorkennis. De meest in het oog springende extreme markeringen zijn: krachttermen, agressieve metaforen en agressieve cues. Met name krachttermen worden in vrijwel alle politieke boodschappen gebruikt. Dit houdt in dat ze in bijna alle fragmenten voorkwamen en regelmatig vaker dan één keer in een boodschap werden gebruikt. Daarnaast

is de krachtterm een breed begrip en kan het op talloze manieren worden ingevuld. Wellicht is dit ook de reden dat de krachtterm dermate vaak in het corpus voorkomt. Veel van deze invullingen van de krachtterm werden door de onderzoeker en respondenten als extreem ervaren. Er kan geconcludeerd worden dat de krachtterm de gepercipieerde mate van extremiteit in politieke boodschappen kan verhogen. Naast krachttermen worden de agressieve metaforen en cues als extreem ervaren. In een groot aantal politieke boodschappen werd oorlogsretoriek en gewelddadige taal aangetroffen. De respondenten ervoeren deze oorlogsretoriek en gewelddadige taal daarnaast als zeer extreem.

Hate speech werd in het corpus zelden gebruikt. Om preciezer te zijn werd hate speech, zoals Rowbottom (2009) en Post (2009) definiëren, niet gebruikt in de fragmenten. Daarentegen werden er wel subtielere vormen van hate speech gebruikt. Bovendien categoriseerden de respondenten een aantal andere uitingen als hate speech. Echter, alle uitingen die de respondenten als hate speech ervoeren, waren terug te leiden naar hun eigen mening over het onderwerp. Er bestaat geen twijfel over het feit dat hate speech, zoals Rowbottom (2009) en Post (2009) definiëren, de mate van gepercipieerde extremiteit verhoogt.

In de literatuur wordt er veel geschreven over de relatie tussen gepercipieerde extremiteit en de lengte van zinnen, en het gebruik of gebrek van cognitieve mechanisme woorden. Uit de resultaten blijkt dat de lengte van zinnen niet als een extreem kenmerk wordt ervaren door de respondenten. Zinslengte en cognitieve mechanisme-woorden lijken dus niet relevant voor de gepercipieerde extremiteit in politieke boodschappen. Mogelijk zijn deze kenmerken, zoals Swol et al. (2016) in hun onderzoek benoemen, relevant voor face-to-face gesprekken en dialogen in groepsverband.

Naast de extreme kenmerken uit het literatuuronderzoek, zijn er een aantal eventuele extreme taalkundige kenmerken naar voren gekomen in het corpus-onderzoek en de interviews. Ten eerste is de opsomming een belangrijke toevoeging aan de extreme talige kenmerken. Deze vorm van extreem taalgebruik kwam in het corpus-onderzoek naar voren en werd ook benoemd in interviews met de respondenten. Een van de redenen dat de opsomming als extreem werd ervaren, is de frequentie waarin dit kenmerk wordt gebruikt. Elke partij gebruikt dit kenmerk om haar boodschappen extra lading te geven. Naast de opsomming worden regelmatig ‘normale’ metaforen ingezet. Dit zijn metaforen die geen gewelddadig oogmerk hebben. Echter, ondanks de geweldloze inhoud wordt deze vorm van metaforiek in de video's met enige regelmaat als extreem ervaren door de respondenten en onderzoeker. Ten slotte wordt er volgens de respondenten een vorm van overdrijving gebruikt in de

fragmenten. Dit wordt ervaren als extreem taalgebruik. De term overdrijving wordt voor meerdere soorten extreme kenmerken gebruikt door de respondenten. De meest voorkomende vorm is de krachtterm. Vaak worden deze twee kenmerken door elkaar gehaald. Daarnaast is er sprake van overdrijving als de spreker te complex taalgebruik gebruikt. Tot slot is het gebruik van woorden in een andere taal dan Nederlands voor sommige respondenten extreem. De term overdrijving kan mogelijk opgedeeld worden in: krachttermen, complex taalgebruik en woordgebruik uit een vreemde taal.

Na het uitvoeren van het huidige onderzoek is onderzoeksvraag 1 (*Welke talige kenmerken bepalen de mate van gepercipieerde extremiteit van politieke boodschappen?*) te beantwoorden. De volgende talige kenmerken spelen een rol in de mate van gepercipieerde extremiteit in politieke boodschappen:

- Krachttermen
- Agressieve metaforen
- Agressieve cues
- Hate speech
- Opsommingen
- Metaforen
- Moeilijk taalgebruik
- Woordgebruik uit een vreemde taal

Onderzoeksvraag 2 (*Percipiëren individuen met extreme meningen extremiteit in politieke boodschappen anders dan individuen met neutrale meningen?*) wordt in het huidige onderzoek niet bevestigd. Zowel linkse als rechtse respondenten beoordelen de frequentie van extreme talige kenmerken in politieke boodschappen niet significant anders dan respondenten met een neutrale politieke kleur. Het is daarentegen belangrijk om te vermelden dat de beperkte opzet van het onderzoek statistische significantie erg lastig maakt. In deze steekproef lijkt het zo te zijn dat respondenten met een extreme mening extremiteit in boodschappen wel degelijk anders percipiëren. Een verklaring voor het gebrek aan significantie is de beperkte steekproefgrootte.

8. Discussie

De rol van polarisatie in Westerse samenlevingen neemt door extremiteit in boodschappen toe (Barnidge et al., 2018; Strandberg et al., 2019). De talige extreme kenmerken, die ook in het huidige onderzoek onderzocht worden, spelen een grote rol in de polarisatie van individuen (Barisione & Michailidou, 2017). Uit het huidige onderzoek komt naar voren dat er in alle fragmenten gebruik wordt gemaakt van talige extreme kenmerken in politieke boodschappen. Dit lijkt een bewuste keuze van de politieke partijen te zijn. Met name de krachttermen, agressieve metaforen en agressieve cues worden met enige regelmaat door de respondenten benoemd. Een mogelijke verklaring voor de overmaat aan krachttermen

die als extreem werden ervaren in het onderzoek is de intensiteit en opwinding (Burgers & De Graaf, 2013). Volgens Burgers en De Graaf (2013) zorgen krachttermen voor een verhoogde mate van emotionele perceptie bij ontvangers, waardoor ze de boodschap intenser en opwindender vinden. Eenzelfde soort proces wordt volgens Kalmoe et al. (2018) veroorzaakt door het gebruik van agressieve metaforen en cues. Individuen worden volgens de onderzoekers getriggerd door het horen van agressieve taal (Kalmoe et al., 2018). Uit de resultaten blijkt dat er relatief veel oorlogsretoriek werd gebruikt in de fragmenten. Hier reageerden de respondenten heftiger op dan op 'normale' agressieve metaforiek. Wellicht triggert oorlogstaal wel meer dan andere soorten agressieve metaforen of cues. Eenzelfde soort vraag kan gesteld worden bij krachttermen. Het is onduidelijk welke krachttermen als het extreemst worden gepercipieerd. Volgens Pander Maat (2014) en Renkema (1997) zijn er een groot aantal aan verschillende soorten krachttermen. Echter, het is onduidelijk of sommige soorten krachttermen als extremer worden gepercipieerd dan andere krachttermen. Uit het huidige onderzoek is daarentegen wel duidelijk geworden dat er verschillende soorten talige kenmerken als extreem worden ervaren. Deze kenmerken zouden in principe dus ook de affectieve en reguliere polarisatie tussen groepen andersdenkenden vergroten. De tweede onderzoeksvraag van het huidige onderzoek werd niet bevestigd. Rechtse en linkse respondenten beoordelen de frequentie van extreme talige kenmerken niet verschillend. Echter, ondanks dat de interactie niet significant is, is de Eta squared (η^2) wel groot. Dit zou dus kunnen betekenen dat in een grotere steekproef de interactie wel significant zou zijn geweest. Het patroon van de huidige data suggereert namelijk dat respondenten met een extreme vooringenomen mening over immigratie extremiteit in boodschappen anders percipiëren. De respondenten met een linkse mening over immigratie lijken namelijk meer extreme talige kenmerken te percipiëren in rechtse fragmenten dan de respondenten met een neutrale en rechtse mening over immigratie. Bovendien lijkt het ook zo te zijn dat de respondenten met een rechtse mening over immigratie minder extreme talige kenmerken percipiëren in alle fragmenten dan de respondenten met een neutrale en linkse mening over immigratie.

Het bewijs dat dus niet is gevonden kan worden verklaard door de grootte van de steekproef van het huidige onderzoek. Doordat er slechts 16 respondenten participeerden, werden groepen van 4 respondenten met elkaar vergeleken. Idealiter worden er meer respondenten gebruikt om dergelijke resultaten te vinden, maar omdat de focus van het huidige onderzoek op het onderzoeken van talige extreme kenmerken lag, was een grotere steekproef niet haalbaar. Daarnaast blijkt uit de descriptieve gegevens dat de neutrale

respondenten zich meer aan de linkerkant ($M = 2.37$, $SD = 0.19$) van het politieke spectrum bevinden, dan aan de rechterkant. Wellicht is dit ook een verklaring voor het niet vinden van verschillen in perceptie tussen links en midden. De kans bestaat namelijk dat de mening over immigratie tussen de twee groepen te dicht bij elkaar stond.

Doordat de focus vooral op het onderzoeken van talige extreme kenmerken lag, is er geen aandacht besteed aan de demografische kenmerken en politieke interesse van de respondenten. Het viel tijdens de interviews namelijk op dat sommige respondenten het lastig vonden om te begrijpen wat er verteld werd. Wellicht kan dit resulteren in minder oplettendheid en/of het lukraak roepen van woorden die extreem zijn, omdat ze niet begrepen worden. Naast de steekproefomvang en de kenmerken van de respondenten werd er in het vergaren van resultaten weinig tot niet gecompenseerd door de onderzoeker voor de vooringenomen mening van respondenten over de partij of lijsttrekker. Tijdens de interviews werd namelijk opgemerkt dat respondenten met een negatieve mening over de spreker of partij, negatiever werden over de fragmenten. Dit was vooral te merken in subtiele uitingen zoals lichaamshouding en non-verbale communicatie. Volgens Tetlock (2005) beoordelen mensen de inhoud van een spreker anders als ze negatieve gevoelens hebben tegenover de spreker. Het is om deze reden niet onmogelijk dat de resultaten uit de interviews gevormd zijn door negatieve meningen over de gekozen sprekers. Om dit te voorkomen zou er bij eventueel vervolgonderzoek gekozen kunnen worden voor boodschappen met een politieke aard, maar zonder bekende sprekers of partijlogo's.

Het is daarnaast interessant om in vervolgonderzoek verder op specifieke talige extreme kenmerken in te gaan. Zoals eerder is benoemd zijn er meerdere soorten krachttermen, maar is het niet duidelijk welke krachttermen extremer zijn dan andere. Kwantoren werden bijvoorbeeld anders beoordeeld dan bijvoeglijk naamwoorden. Ditzelfde geldt voor gewelddadige metaforen en cues. In de literatuur wordt namelijk uitvoerig gesproken dat deze kenmerken extreem kunnen overkomen (Kalmoe et al., 2018; Pander Maat, 2014; Renkema 1997). Echter, de krachtterm heeft veel weg van een containerbegrip. Om deze reden is het uiterst relevant om onderzoeken te wijden aan de verschillen tussen de krachttermen. Bovendien wordt het aangeraden om ook onderzoeksvraag 2 in een losstaande studie te onderzoeken. Er is namelijk weinig bekend over de perceptie van extreme talige kenmerken door individuen met extreme politieke meningen. Daarnaast blijkt uit de resultaten van dit onderzoek dat er wellicht een verband bestaat tussen politieke kleur en waarneming van extremiteit in politieke boodschappen.

Dit exploratieve onderzoek bevat een opzet met als inhoud talige extreme kenmerken. Deze kenmerken zijn zorgvuldig uit de literatuur verzameld en getoetst op een groep respondenten. Uit het huidige onderzoek blijkt dat deze kenmerken als extreem worden ervaren, maar door het geringe onderzoek naar dit onderwerp is vervolgonderzoek nodig om een eenduidig beeld te creëren. Het is namelijk uiterst relevant en noodzakelijk om meer inzichten te vergaren naar de oorzaken van affectieve en reguliere polarisatie. Het is duidelijk dat extremiteit in politieke boodschappen de beide vormen van polarisatie aanwakkert in individuen. Met de resultaten uit het huidige onderzoek is het antwoord op de vraag: *Wat is talige extremiteit in politieke boodschappen, waardoor individuen polariseren?*, een stap dichterbij gekomen.

Literatuur

- Allcott, H., & Gentzkow, M. (2017). Social Media and Fake News in the 2016 Election. *Journal of Economic Perspectives*, 31(2): 211-36. doi: 10.1257/jep.31.2.211
- Andersen, P. A., & Blackburn, T. R. (2004). An Experimental Study of Language Intensity and Response Rate in E Mail Surveys. *Communication Reports*, 17(2), 73–82. doi: 10.1080/08934210409389377
- Barisione, M., & Michailidou, A. (2017). *Social media and European politics : rethinking power and legitimacy in the digital era* (Ser. Palgrave studies in European political sociology). Londen: Palgrave Macmillan. doi: 10.1057/978-1-137-59890-5
- Barnidge, M., Ardèvol-Abreu, A., & Gil de Zúñiga, H. (2018) Content-expressive behavior and ideological extremity: An examination of the roles of emotional intelligence and information network heterogeneity. *New Media & Society*. 20(2), 815-834. doi:10.1177/1461444816675183
- Bowers, J.W. (1963). Language intensity, social introversion, and attitude change. *Speech Monographs*, 30, 345-352
- Bruno, N. (2011). Tweet first, verify later? How real-time information is changing the coverage of worldwide crisis events (Reuters Institute Fellowship Paper). *Reuters Institute for the Study of Journalism*, University of Oxford.
- Burgers, C., & de Graaf, A. (2013). Language intensity as a sensationalistic news feature: The influence of style on sensationalism perceptions and effects. *Communications: The European Journal of Communication Research*, 38(2), 167–188. doi: 10.1515/commun-2013-0010
- Cardenal, A. S., Aguilar-Paredes, C., Cristancho, C., & Majó-Vázquez, S. (2019). Echo chambers in online news consumption: Evidence from survey and navigation data in Spain. *European Journal of Communication*. 34(4), 360-376. doi: 10.1177/0267323119844409
- CBS. (2018). *Opvattingen over vluchtelingen in Nederland*. Geraadpleegd van <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2018/13/opvattingen-over-vluchtelingen-in-nederland>

- Craig, T. Y., & Blankenship, K. L. (2011). Language and Persuasion: Linguistic Extremity Influences Message Processing and Behavioral Intentions. *Journal of Language and Social Psychology*, 30(3), 290–310. doi: 10.1177/0261927X11407167
- Ferrucci, P., Hopp, T., & Vargo, C. J. (2020). Civic engagement, social capital, and ideological extremity: Exploring online political engagement and political expression on Facebook. *New Media & Society*, 22(6), 1095–1115. doi: 10.1177/1461444819873110
- Hamilton, M. A., & Stewart, B. L. (1993). Extending an information processing model of language intensity effects. *Communication Quarterly*, 41(2), 231–246.
- Harteveld, E., Kokkonen, A., Linde, J., & Dahlberg, S. (2021). A tough trade-off? The asymmetrical impact of populist radical right inclusion on satisfaction with democracy and government. *European Political Science Review*. doi:10.1017/S1755773920000387
- Hoeken, H., Hornikx, J. & Hustinx, L. (2012). *Overtuigende Teksten: Onderzoek en Ontwerp*. Bussum: Uitgeverij Coutinho
- Iyengar, S., & Westwood, S. J. (2015). Fear and loathing across party lines: New evidence on group polarization. *American Journal of Political Science*, 59, 690–707. doi: 10.1111/ajps.12152
- Jacobs, L., Meeusen, C., & d’Haenens, L. (2016). News coverage and attitudes on immigration: Public and commercial television news compared. *European Journal of Communication*, 31(6), 642–660. doi: 10.1177/0267323116669456
- Kalmoe, N. P., Gubler J. R., & Wood, D. A. (2018). Toward Conflict or Compromise? How Violent Metaphors Polarize Partisan Issue Attitudes. *Political Communication*, 35(3), 333–352. doi: 10.1080/10584609.2017.1341965
- Müller, P., Schemer, C., Wettstein, M., Schulz, A., Wirz, D. S., Engesser, S., & Wirth, W. (2017). The Polarizing Impact of News Coverage on Populist Attitudes in the Public: Evidence From a Panel Study in Four European Democracies, *Journal of Communication*, 67(6), 968–992. doi: 10.1111/jcom.12337
- NPO Kennis. (2021). *Hoe kijken de politieke partijen naar vluchtelingen*. Geraadpleegd via https://npokennis.nl/serie/17/hoe-kijken-de-politieke-partijen-naar-vluchtelingen?at_medium=sl&at_campaign=ntr_npo_kennis_stories&at_platform=google

- Pander Maat, H. (2004). Wervend taalgebruik in persberichten – werkt het? Hoe journalisten omgaan met persberichten in de luchtvaartsector [Promotional language use in press releases – does it work? How journalists deal with press releases from the aviation sector]. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 26(3), 209–225. doi: 10.1177/0021943606295780
- Picard, R. G. (2009, 16 september). *Blogs, tweets, social media, and the news business* (Nieman Reports). Geraadpleegd van <https://niemanreports.org/articles/blogs-tweets-social-media-and-the-news-business>
- Post, R. (2009), “*Hate speech*”, in Hare, I. and Weinstein, J. (Eds), *Extreme Speech and Democracy*, Oxford University Press, New York, NY, pp. 123-138.
- Renkema, J. (1997). *Geïntensiveerd taalgebruik: Een analyseschema [Intensified language: a classification]*. In. H. van den Bergh (Ed.), *Taalgebruik ontrafeld* (495–505). Dordrecht: Foris
- Rowbottom, J. (2009), “*Extreme speech and the democratic functions of the mass media*”, in Hare, I. and Weinstein, J. (Eds), *Extreme Speech and Democracy*, Oxford University Press, New York, NY, pp. 608-630.
- Strandberg, K., Himmelroos, S., & Grönlund, K. (2019). Do discussions in like-minded groups necessarily lead to more extreme opinions? Deliberative democracy and group polarization. *International Political Science Review*, 40(1), 41–57. doi: 10.1177/0192512117692136
- Sunstein, CR (2007) *Republic.com 2.0: Revenge of the Blogs*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Tetlock, P. E. (2005). *Expert political judgment*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Van Swol, L. M., Prahl, A., Kolb, M. R., Lewis, E. A., & Carlson, C. (2016). The Language of Extremity: The Language of Extreme Members and How the Presence of Extremity Affects Group Discussion. *Journal of Language and Social Psychology*, 35(6), 603–627. doi: 10.1177/0261927X16629788
- Vissers, P. (2019, 30 december). Integreren komt van twee kanten, vinden Nederlanders met een migratieachtergrond. *Trouw*. Geraadpleegd van <https://www.trouw.nl/nieuws/integreren-komt-van-twee-kanten-vinden-nederlanders-met-een>

migratieachtergrond~b70d7d1d/#:~:text=Integreren%20is%20aan%20de%20ander%20%20vinden%20veel%20Nederlanders.&text=Een%20meerderheid%20van%20de%20autochtone,moeten%20loslaten%20(56%20procent).

- Wagner, M. W., & Gruszczynski, M. (2018). Who Gets Covered? Ideological Extremity and News Coverage of Members of the U.S. Congress, 1993 to 2013. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 95(3), 670–690. doi: 10.1177/1077699017702836
- Warner, B. R., Kranstuber Horstman, H., & Kearney, C. C. (2020). Reducing political polarization through narrative writing, *Journal of Applied Communication Research*, 48(4), 459-477. doi: 10.1080/00909882.2020.1789195
- Westerwick, A., Johnson, B. K., & Knobloch-Westerwick, S. (2017). Confirmation biases in selective exposure to political online information: Source bias vs. content bias. *Communication Monographs*, 84(3), 343-364. doi: 10.1080/03637751.2016.1272761
- Wilkins, L., & Christians, C. G. (2009). *The handbook of mass media ethics*. Routledge.
- Wojcieszak, M., & Garrett, R. K. (2018). Social Identity, Selective Exposure, and Affective Polarization: How Priming National Identity Shapes Attitudes Toward Immigrants Via News Selection, *Human Communication Research*, 44(3), 247–273. doi: 10.1093/hcr/hqx010
- Wojcieszak, M., & Warner, B. R. (2020). Can Interparty Contact Reduce Affective Polarization? A Systematic Test of Different Forms of Intergroup Contact. *Political Communication*, 37(6), 789-811, doi: 10.1080/10584609.2020.1760406

Bijlagen

Bijlage 1: Coderingsschema

	A	B	C	D	E	F
1	FVD					
2	Stop de intolerantie! Stop de massale	https://www.youtube.com/watch?v=M26OzT7FF1Y				
3	00:00 t/m 1:54					
4			Tijd:	Tekst:	Opvallendheden:	
5		Kenmerken:				
6		Hate speech				
7		Gewelddadige metaforen	00:47	Dat we onze waarden en onze tolerantie, onze verscheidenheid willen beschermen		
8			01:22	Daar moeten we een einde aanmaken	Dit moeten we stoppen	
9			01:40	waarvoor we willen strijden en waartegen we willen strijden		
10		Aggressieve cues				
11						
12		Krachttermen	00:31	Waarden die volstrekt fundamenteel zijn	impliciet aan fundamenteel	
13			00:08	deze gebeurtenis die ons heeft opgeschrikt		
14			01:09	Het is een heel duidelijk direct gevolg		
15		Korte of lange zinnen	lange zinnen	Want elke dag worden onze vrijheden verder ingeperkt en alleen als we ons uitspreken, alleen als we bij elkaar komen opdagen zoals nu en ons eensgezind		
		Gebrek aan cognitieve	Erg veel	Wij zijn hier vandaag samen		
◀ ▶ ... FVD 1 FVD 1 Joey FVD 2 FVD 3 FVD 4 DNK 1 DNK 1						

Afbeelding 1: Codering onderzoeker

	A	B	C	D	E	F	G	H
1	FVD							
2	Stop de intolerantie!	https://www.youtube.com/watch?v=M26OzT7FF1Y						
3	Stop de massale							
4	00:00 t/m 1:54							
5		Kenmerken:	Tijd:	Tekst:	Opvallendheden:			
6		Hate speech	00:56	(..) willen beschermen, ook tegen een cultuur die hier naatoe is	de andere cultuur vormt een bedreiging; we moeten ons beschermen			
7		Gewelddadige metaforen	00:50	dat we onze waarde en onze tolerantie en onze verscheidenheid willen beschermen	We moeten onze cultuur beschermen			
8			01:24	en daar moeten we een einde aan maken	Een einde maken aan iets. Niet verhelpen of veranderen, maar veel			
9			01:40	waarvoor we willen stijden en waartegen we willen strijden	Vechten voor je standpunten			
10		Aggressieve						
11								
12		Krachttermen	00:08	deze gebeurtenis die ons heeft opgeschrikt	niet is opgevallen of ons heeft bereikt maar er angst aan			
			00:14	een zoveelste streep in het zand, een zoveelste rode lijn	Tevens ook een soort hyperbool: zoveelste keer al. Erg overdreven; duidelijk maken door de			
◀ ▶ ... FVD 1 FVD 1 Joey FVD 2 FVD 3 FVD 4 DNK 1 DNK 1								

Afbeelding 2: Codering mede-student

Verklaring geen fraude en plagiaat

Ondergetekende

[voornaam, achternaam en studentnummer],

Casper, de Brouwer – 1045770

Masterstudent aan de Letterenfaculteit van de Radboud Universiteit Nijmegen,

verklaart dat de beoordeelde masterscriptie volledig oorspronkelijk is en uitsluitend door hem/haarzelf geschreven is. Bij alle informatie en ideeën ontleend aan andere bronnen, heeft ondergetekende expliciet en in detail verwezen naar de vindplaatsen. De erin gepresenteerde onderzoeksgegevens zijn door ondergetekende zelf verzameld op de in de masterscriptie beschreven wijze.

Plaats en datum:

02-07-2021

Handtekening:

